

Lederen har ordet

Hva er gjort siden sist? Jo, en hel del, men ikke nok.

Kornmagasinet er helvasket og delvis nymalt. Vi ser at bygningen forfaller og har kontaktet en spesialist i fylket på gamle bygninger for å få en kvalifisert statusrapport, vedlikeholdsplan og kostnadsoverslag.

Kontoret i annen etasje er klart og vi har fått bredband i huset. Dette senere er også populært blant leietagerne. Kirkebokgranskerne Asbjørn og Odd Arne har fått ny PC og tilgang til internett. Dette gjør deres arbeide vesentlig lettere.

Museumsgruppa har ryddet i gamle trykksaker og kjørt det meste opp på Mølla. De jobber ellers mest på Hernestangen i en periode nå. Gjellumstua og Låven får kraftig ansiktsløfting.

I Mølla har det skjedd lite. Dessverre har ikke Røyken Videregående Skole kunnet avsette tid til å utføre en del høyst nødvendig vedlikeholdsarbeide på Kornmagasinet og

Mølla. Styret vil i samarbeide med ad-hoc utvalget, leder av møllekomiteen og andre legge fram forslag vedrørende Mølla på årsmøtet til våren.

13.september ledet Harald Melvold en interessant markvandring i Bøkleiva og Bømarka. Her fikk vi informasjon om gamle hulveier og gravhauger. Flere av disse var først blitt kjent under en befaring tidligere i år sammen med fylkesarkeolog Kjell Sønsterud. Vi vil samarbeide videre med ham.

20.september gikk Oldtidsmarsjen gjennom bygda for 21.gang. Et syttitalt sprekinger tok seg til mål i Slemmestad. Ertesuppa på Mellom-Bø var kjempepopulær som alltid.

Det hadde vært hyggelig om enda flere hadde benyttet anledningen til å delta både i markvandringene og i Oldtidsmarsjen.

PR-gruppa har vært aktive og brosjyra «Kjenn din bygd» distribueres i hele kommunen. Vi håper den blir godt mottatt og at MANGE nye medlemmer dukker opp.

Jeg håper å få se flest mulig av dere på julemøtet i Kornmagasinet den 3.desember.

SPIKKESTAD 7.OKTOBER 2009

KJELL JØRGENSEN

Røyken historielag - styret 2009/2010

OBS! Ny adresse: Postboks 1, 3431 Spikkestad
post@historielaget.no

Hjemmeside: www.historielaget.no

Verv	Navn/adresse/e-post	Tlf. a/p	Mobil
Leder	Kjell Jørgensen, Idrettsvn 6, 3430 Spikkestad kjel@online.no	31283345	93024896
Nestleder	Kåre Selvik, Skolev. 4, 3478 Nærnes)	31281720	92260034
Kasserer	Martin Aasgaard, Slemmestadvn. 12, 3440 Røyken martia@online.no	31284284	97978715
Sekretær	Turid Sandvik, Brøholtlia 22, 3430 Spikkestad turid.sandvik@skole.bfk.no	31283866/31292200	97747301
Styremedl og kartotekfører	Mette Ølstad, Bøvn. 44, 1389 Heggedal mette_olstad@hotmail.com	31286054	41193535
Varamedl	Bjørn Fossnes, Utsikten 18, 3911 Porsgrunn bjorn.fossnes@sf-nett.no	35558909/37154751	92258512
Varamedl	Jan Bjercknes, Slemmestadv. 34, 3472 Bødalen	31282089	
Varamedl	Bjørn Eric Hansen, Klokkergård terrasse 7, 3440 Røyken bjorn.eric@multiservice.no	31294775/31294770	92027670

Markvandring i Bømarka

16 morgenfriske sjeler fikk en flott tur i Bøkleiva og Bømarka søndag 13. september. Vi startet fra Slemmestad ungdomsskole der vi fikk en grundig gjennomgang om blant annet gården «Lillelien» der ungdomsskolen nå ligger. Harald Melvold, slektning i rett nedadgående linje, fortalte oss hvordan det en gang hadde sett ut der.

I annonsen sto det at fylkesarkeolog Kjell Sønsterud skulle delta på turen. Han bor i Tønsberg og skulle ta toget 08.01 til Drammen der han har bil stående. Men – det gikk intet tog og Harald ble alene om guidingen. Det gjorde han bra! Vi fikk se hulveier og gravhauger som ingen før har registrert og vi fikk

høre mange historier om både boplasser og personene som hadde bodd og vanket der. Det vokser i skogen og alle de fine utsiktspunktene med oversikt over Slemmestad og fjorden utenfor er grodd igjen. Vi får forsøke å få gjort noe med det.

Kjell Sønsterud har vært med på befarung i området tidligere og har registrert ukjente gravhauger, hulveier og andre kulturminner i området. Han vil komme tilbake for mer detaljert og nøyaktig registrering. Vi håper han vil komme og fortelle oss mer på medlemsmøtet vårt i oktober.

KJELL JØRGENSEN

Røyken-kalenderen 2010

Lions Club Røyken og Røyken historielag kommer også i år med en kalender.

Denne gang er motivene forsamlingshus og kirker.

Kalenderen kan bl.a. bestilles på lagets e-post adresse: post@historielaget.no

RED.

Hva har hendt, og hva hender?

Dette har hendt :

Torsdag 19. mars

Årsmøte 2009

Søndag 7. juni

Guidet visning på Oscarsborg

Søndag 13. september

Markvandring i Bømarka

Søndag 20. september

Oldtidsmarsjen

Torsdag 22. oktober

Medlemsmøte

OBS! Kornmagasinet har fått ny trapp med gelender!

Styremøtevedtaket om å holde museet i Kornmagasinet åpent tre torsdager i sommer måtte utsettes grunnet ombygging og vedlikeholdsarbeider.

Hva hender i lagets regi?

2009:

Torsdag 3. desember: Julemøte

2010:

Torsdag 11. mars: Årsmøte

E-post adresser.

For å ha muligheten til å kunne spre informasjon på en rask og billig måte til de av våre medlemmer som er «på nett», ønsker vi å registrere alle medlemmenes e-post adresse. Disse kan «mailes» inn til: bjorn.fossnes@sf-nett.no

Hva var «Røykenposten»?

Organ for Røyken herred med innflyttere og utflyttere, samt alle interesserte uansett hjemstavn.

Utgiver Herstahei Turisthytteforening
(Utkommer en gang i året)

Ansvarshavende redaktør: Dagfinn C. Aaberg
(også kalt «Rulle»)

Visergutt, uten ansvar: Alf Heggum

Aktuelt: Ragnar A. Schønn

Annonser engros: Kåre Ax

Utspreder: Knut Johansen

Avis-selger angro: John Lie

Premiert tegning

Fra omslaget på Røykenposten av 1952 tillater vi oss å gjengi en tegning som vant 1. premie i bladets tegnekonkurranse. Vinneren var Gerd Dokken, nå Gabrielsen.

Fra «Røykenposten»

av juni 1951 har vi tillatt oss å sakse et intervju med meieribestyreren.

Vi antar at det også den gang var Ludvig Bryhn, eller?

RED.

A.L. Røken Meieri

«Røykenposten» er jo nærmeste nabo til intervjuobjektet — og det er selvfølgelig etter så stor restaurering i bygdas største meieri at vi vil slå av en prat for å få det rette ansikt utad til leserne, ja samtidig til alle som drikker melk som kommer fra Røyken Meieri. Vi går da over til å komme med hovedspørsmålet.

— Når kan Meieriet levere melk på flasker?

— Vi regner med at flaskeanlegget skal være i orden i September måned, forutsatt at lisens blir innvilget i juli som lovet.

Vi gleder oss til den dagen vi kan begynne med flaskemelk og vil gjøre hva vi kan for å få fortgang i sakene.

— Kan De noenlunde gi en oversikt over melkeomsetningen?

— I dag er melkeomsetningen på Meieriet ca. 3500 l pr. dag.

— Kan Meieriet ved siden av leveringen av melk i bygda også

levere til Melkesentralen?

— Det kommer an på tilførselen. Slik som den er i dag, kan vi også levere til Oslo.

— Er det bare forbrukere i Kirkebygda som får anledning til å kjøpe flaskemelk?

— Nei da, vi vil levere til hele bygda, sa fremt dette blir et ønske fra forbrukerne. Kapasiteten på anlegget er i orden. Det er jo Melkesentralen som bestemmer hvor vi skal levere vår melk, men kan ikke tenke at noe blir lagt til hinder for det.

— Blir det levert andre produkter av Meieriet, f. eks. smør, fløte?

— Det blir bare levert melk og fløte fra oss.

— Er de moderne maskiner som er montert apparater som meieriet kan komme til å ha nytte av i lang tid framover?

— Anlegget er det mest moderne som kan skaffes i dag og det er lagt til rette for at ethvert behov innen bygda kan dekkes.

— Bestyreren er vel fornøyd nå når dere engang kommer til ro med forandringer og nybygging i Meierigarden?

— Ja, det skal bli en lettelse når det blir lagt siste hand på verket, for enhver som har hatt noe med bygging å gjøre, vet nok hva det vil si i dag. Samtidig vil jeg rette en takk til handverkerne og alle som ellers har hjulpet oss med ombyggingen.

Vi slutter oss til bestyrerens ord og ønsker lykke til med anlegget.

Tegnet av Gerd Dokken i Real

Betesda

Bygningen ved Dambo med det lysende korset.

Men slik har det ikke alltid fremtonet. Fra vår barndom kan vi huske lokalet hvor nesten alle barn gikk på søndagsskole. Senere som stedet der vi ungdommer ofte stakk innom, noen av oss mest for å lytte til flott sang og musikk.

Menigheten Betesda kan 25. april 2010 feire et jubileum. Da er det 90 år siden lokalet ved Dambo ble innvidd, og denne dagen blir regnet som menighetens stiftelsesdato. Menighetens første navn var «Slemmestad, Bødalen og omegns Kristelige forening». I 1922 ble navnet endret til «Menigheten Betesda», og i 1930 ble det vedtatt å knytte menigheten opp mot Pinsebevegelsen i Norge.

Lokalet Betesda ble påbegynt i september 1919, og satt opp av byggmester Edvard Fossnes. Hans sønn, Sigurd, monterte det elektriske anlegget. I Røyken E-verks historiebok kan en lese: «Etter andragende fra Karl S. Ski fikk Betesda innlagt strøm i februar 1920.» Ikke alle jublet over tomtevalget, som noen den gang betegnet som «inne i svarteste granskauen». I våre dager oppleves det ikke

slik. Tvert om er beliggenheten i dag svært sentral med byggefelt på alle kanter.

Menigheten første forstander var maskinmester Ole Ingebretsen.

Fra vår søndagsskoletid husker vi best Knut Ingebretsen, Asbjørn Løvås, Thorvald Ekbråten, og ikke å forglemme Mimmi Kirkeruds (Ingebretsen) imponerende stemmeprakt.

I historisk sammenheng er det interessant å merke seg at søndagsskolen startet allerede i 1915, altså 5 år før menigheten ble stiftet. Det var sykesøster Alexandra Larsen som startet barnarbeidet nede på «Rore». (Les mer om henne i BM nr. 47 av 2005)

BJØRN FOSSNES

Søndagsskole på Betesta i ca 1935

Bakerste rekke: Knut Ingebretsen, Konrad Ingebretsen, Mary Hogstad, Helene Hagevik, Asbjørn Løvås, Torvald Ekbråten.

Neste rekke (litt opp og ned!): Einar? med sønn, Birgitt Kraft (Kapstad), Solveig Ølstad (Blomquist), Rolf Eriksen, Kirsten Jaksland (Karlsen), Odd Madsen, Aslaug Bentsen (Bjerknes), Anker Jensen med en Løvåsgutt

Betesta i dag

foran, Oddvar Ekbråten med Rolf Auke? og Erik Eriksen foran, en Løvåsgutt og Nils Bech med Finn (Lillen) Ølstad og Tor Jaksland foran.

«*Damerekk*»: Kari Albertin (Fjell), Mimmi Ingebretsen (Kirkerud), Lillian Kraft (Olsen), Inger Ekbråten (Hansen), Gunvor (Tutte) Ølstad, Henny Edvardsen, Reidun Jensen (Hansen) Gretel Rudshagen (Ingebretsen), Anni Paulsen, Randi Edvardsen?

«*Pikerekk*»: Irene Jensen, ? Huser fra Vollen, Fanny Halvorsen (Ingebretsen), Elinor Ekbråten, Borghild Bech (Eriksen), Irene Bech, Graff), Åse Madsen, Ruth Edvardsen, Gunvor Botolfsen, ukjent, Rein Bech.

2. rekke fra front: Gunnar Jensen, Willy Jensen, ?? Huser fra Vollen, Judith Eriksen (Brunsvik

Hansen), Borgny Johansen, Gunnvor Graff, ??? Huser fra Vollen, Synøve Løvås, Else Pedersen, Birgit Johansen, Solveig Jaksland (Stene).

Frontrekke: Leif Eriksen, Odd (Detten) Ølstad, Jul Botolfsen, Jonny Andersen, Robert Andersen, Egil Ingebretsen, Rolf (Bassen) Ølstad, ? Pedersen, Inger Synnøve Sletta (Graff), Aud Ølstad, Bjørg Kraft (Rasmussen), Ellen (Nunna) Kraft (Sletta), Willy Jaksland.

(ETTER «HUSKEN»: SOLVEIG INGEBRETSEN
OG LITT BJØRN FOSSNES)

Minneord

Olaf Skryseth døde 9. mai i en alder av henimot 92 år. Olaf var av gammel røykenslekt, og som eldste gutt i en søskenflokk på sju vokste han opp på en av Skrysetgårdene. Med unntak av noen år på Heggedal var han bosatt i Røyken hele sitt liv. Han traff sin livsledsager Marry i nabobygda og sammen har de tre barn. Etter hvert er det også blitt mange barnebarn.

Olaf deltok aktivt i kampene mot den tyske invasjonshæren i 1940. Og i 1945 var han igjen i uniform, denne gang besto jobben i å avvæpne og internere tyske soldater i Vestfold-byene.

Straks etter frigjøringen begynte Olaf med fjellsprenging, og han anskaffet også gravemaskin. Det var et stort behov for kyndige folk til å sprengre, eller grave ut boligtomter i etterkrigstiden. Og dette ble Olafs yrke som selvstendig næringsdrivende gjennom livet.

Olaf Skryseth kom tidlig med i historielagets virke. Og i årene 1985 til 1987 var han en av ildsjelene bak restaureringen av kommunens falleferdige kornmagasin på Grette. Historielaget mottok forøvrig kommunens kulturpris ved innvielsen 12. juni 1987. Ved 20-års jubileet i 2007 fikk han lagets nyinnstiftede hederspris. Da gikk det også opp for andre i bygda hva Olaf betydde for lokalsamfunnet. Samme år ble han hedret med prisen «Gutten i Røyken» av Røyken Rotary Klubb. Han var også svært aktiv ved riving av drengestubbygningen på Gjellum og gjenreisningen av huset på Hernestangen. Det var Olaf som med egne maskiner gravde ut tomta og deltok i gjenreisingsarbeidet. Men etter hvert som kreftene ikke lenger var som i unge år ble han den selvskrevne rådgiver. Og han hadde kunnskaper om det meste.

Olaf var også aktiv i komiteen for slekts- og gårdshistorie og i museums komiteen gjennom en årrekke. Og han demonstrerte gamle håndverksteknikker for de yngre slekter. Med sitt rolige og blide vesen skaffet han seg mange venner.

Bare de aller siste månedene av sitt liv tilbrakte Olaf på Bråset. Og han sovnet fredfullt inn. Begravelsen foregikk fra Røyken kirke tirsdag 19. mai. En nesten fullsatt kirke fulgte ham til hans siste hvilested. Etterpå var det minnesamvær i Kornmagasinet. Og, som en av hans sønner uttrykte det: «det kunne ikke være noe annet sted. Han la igjen noe av sjela si her.» Ja, til og med en liten omvisning i bygdesamlingen i andre etasje hørte med til minnesamværet – alt var i Olafs ånd.

Vi lyser fred over hans minne.

FOR RØYKEN HISTORIELAG,
OLE SØNJU

Bødølinger på tyttbærtur

Bildet er tatt en gang rundt 1935. Det er personer fra Bødalen og omegn som skal på tyttbærtur, muligens til Sokna.

Bildet er brukt ved et par anledninger der sjåføren er nevnt som Oscar Foss. Vi mener, etter å ha foretatt en rekke konsultasjoner, at sjåføren ganske bestemt ikke er Oscar Foss.

Men hvem er han? Hva slags bil er dette? Hvor er bildet tatt? Hvem tok bildet?

Det var på den tiden registrert nesten 30 lastebiler i Røyken! De fleste av merkene Ford og Chevrolet. Den viste bilen er vel ganske sikker produsert en gang i 20-årene.

Vi er også usikre på hvem passasjeren på planet er.

Noen mener bestemt at vi forfra ser disse:

1. Edvard Wøyen?
2. Kristine Johansen (Bjerknes)
5. Hanna Moe
6. Grete Moe

Men hvem er nr. 3, 4, 7, 8 og 9?

Kan noen hjelpe oss?

BJØRN

Litt av det daglige arbeidet på en gård før i tiden

Røyken var det vel ingen seterdrift og snakke lom, men navnet Sætervann gir jo muligheter for at det var stølsdrift i det området. I min barndom kan jeg kun erindre noen sommerfjøs som var i bruk.

I Buskerud bruker vi betegnelsen seter eller støl. I dag er ordene synonyme, men opprinnelig var det forskjell på seter og støl. Navnet støl kommer av verbet stå, og betyr melkingsplass, altså et sted uten hus og der en følgerig ikke bodde. Seter derimot kommer av

verbet sitte, og betegner et sted med hus der en bodde.

Ut av dette var vel sommerfjøsene i Røyken, Røykens svar på støl. I gammel tid var utmarka til de fleste gårdene ikke delt, det var store sameier. Delingen begynte på 1600-tallet. Enkelte støler ble da liggende på «annen manns grunn», og det er slik jeg husker sommerfjøsene fra min barndom i 50-årene.

Derimot så var jeg heldig i begynnelsen av 1970 og få oppleve seter/stølsdrift. Min kone

Medlemsmøte

Omtrent førti medlemmer hadde funnet Oveien til Kornmagasinet torsdag 22. oktober. De fleste vesentlig for å høre fylkesarkeolog Kjell Sønsterud berette om fortidsminner i Røyken, herunder oppdagelser langs Oldtidsveien og steinalderboplasser på Nærnes. Og de ble ikke skuffet. Vi ble tatt med på en fasinerende reise tusener av år tilbake i historien, til den tiden da mye av bygda vår sto under vann. Fra boplasser som den gang ble etablert i strandkanten, og som en i dag finner igjen ca 155 meter over havet, har en gjort interessante funn. Riktig nok få verdifulle skatter, men funn som viser at det har bodd folk i bygda vår flere tusen år tilbake.

Blant annet lærte vi følgende:

I Røyken kommune er det registrert 476 arkeologiske kulturminner fordelt på 171 lokaliteter.

I tillegg er det gjort 35 «løsfunn» eller gjenstandsfunn.

Dette vitner om at Røyken har vært et svært attraktivt sted helt fra eldre steinalder og frem til i dag.

Røyken i eldre steinalder (ca. 8000 til 3500 år f.Kr.) r til

En av de eldste boplasser vi kjenner til i hele Buskerud stammer her fra Røyken.

Boplassen som ligger på Kleiver kan dateres tilbake til ca. 8000 år f. Kr. og kan dermed regnes som en av de tidligste boplassene, ikke bare i Buskerud, men på Østlandet som sådan. Datering av denne boplassen er foretatt ut i fra høyden over havet

Dette er en metode arkeologene kaller for strandlinjedateringer, og den baserer seg på geologiske undersøkelser som viser at havet sto langt høyere i eldre steinalder enn i dag.

Nye arkeologiske funn langs Oldtidsveien

I forbindelse med to befaringer sammen med Harald Melvold langs Oldtidsveien ble det funnet flere arkeologiske kulturminner.

Det ble i den forbindelse registrert 8 nye gravminner, en dyrkningsflate med tufter (husmannsplass), og flere hulvegfar langsetter hele Oldtidsveien.

Nærnes 2009

I forbindelse med reguleringsplan for Nærnes syd foretok kulturvernet i Buskerud fylkeskommune en arkeologisk registrering av området.

Ut i fra terrengets beskaffenhet og høyde over dagens havnivå anså vi potensialet for funn av steinalderlokaliteter som svært høyt, og det ble da også funnet tre boplasser fra eldre steinalder.

Boplassene som ligger på henholdsvis 75, 70 og 55 meter over dagens havnivå, spenner over et tidsrom på ca 1300 år.

Vi føler at dette emnet er modent for en mer omfattende og gjennomarbeidet artikkel i bygdemagasinet, eller kanskje helst i et nummer av årboka.

Møtekvelden ble avsluttet som vanlig med jentenes gode kaffe og vafler, samt med utlodning av en rekke gevinster.

RED.

og jeg lå på hennes families seter i Hemsedal flere år på rad og vi var med på det arbeidet som trengtes. Jeg noterte flittig de forskjellige gjøremål med tanke på at dette ikke måtte gå i glemmeboka. Ystinga og kinninga foregikk sikkert på samme måten i Røyken som i Hemsedal. Med dette som bakgrunn ønsker jeg og formidle dette videre til Bygdemagasinet sine lesere.

Før meieriene kom til Røyken måtte budeia på gårdene yste og kinne selv. Kyrne ble melket og melka båret inn i melkebua, og snart hørte en during fra separatoren.

Melkebua

I melkebua var det hyller langs veggene. Her ble husgeråd og mat ofte oppbevart. Separatoren var også ofte plassert her. Det var som oftest ikke vinduer, bare et par glugger i veggene. Det skulle være mørkt og kaldt i melkebua, slik at maten kunne holde seg gjennom lengre tid.

Det viktigste utstyret for behandling av melken var primkjelen, kinnekaggen og separatoren.

Trekjerald var viktige. Disse ble brukt til oppbevaring og transport av smør, rømme og melk. Gamle kjerald ble benyttet til å gi kalvene melk og mysedrikke.

En vanlig dag for budeia

Tidlig om morgenen, ca 05.30, sto budeia opp, fyrte opp i ovnen og fikk seg litt mat før hun gikk til fjøset for å melke. Etter melkingen ble buskappen sluppet på beite. Budeia bestemte hver dag hvor det skulle beites. Av den grunn fulgte hun eller gjetegutten ofte buskappen 5-10 minutter etter stien som gikk i riktig retning. Dette ble kalt «å sanke». Fjøset måtte rengjøres, og til slutt la budeia litt salt og mjøl i hver bås. Dette ble gjort som et lite fortilskudd, men helst fordi kyrne skulle få noe godt om kvelden, slik at de forhåpentligvis ville trekke mot fjøset. Da slapp budeia og lete dem opp.

Melka ble båret inn i bua, og separering, ysting og primkoking kunne begynne. Etter at ystingen var ferdig, var det tid for dugurdsmat.

Så begynte husarbeidet: oppvask, gulvvask og ofte klesvask, av og til også litt vedhogging og annet forefallende arbeid.

Før primkokingen var ferdig, spiste en middag. Etter at primosten var kommet i melkebua, måtte primkjelen rengjøres. Dette var ofte

arbeidskrevende. Kjelen var av kobber, og for at den skulle bli rein og fin, ble den skurt i sand og/eller i aske.

Om høsten når soppen var moden, kunne det hende at buskappen kom så langt av lei at dyra ikke kom tilbake. En sa da at kyrne «lå borte». Det var utrivelig å ikke få buskappen i hus, og mang ei budeie har gått ute til langt på natt for «å leite opp» buskappen.

Når buskappen kom til fjøset om kvelden, fikk kalvene som regel noe å drikke, gjerne myse dersom det ikke var kokt prim den dagen. Ellers fikk de vann og melk.

Kuene ble bundet inn i fjøset på sine vante plasser og melket. Melka ble båret inn i bua, separert og satt i melkebua. Så var det tid for kveldsmat.

Slåtten

Når slåtten var ferdig rundt husene på gården dro gårdens folk ofte ut og slo voller og myrer. Der det var fint å slå, brukte en langljå, men rundt tuer og steiner måtte en ta i bruk stuttljå. Ljåen ble slipt som regel en gang i økta, og en holdt den skarp ved å bryne etter behov. Slåttekarene hadde en liten beholder («brynestrunt») med vann og bryne hengende i beltet. Rett som det var, spesielt når en slo borti en stein, ble ljåen skjemt og måtte brynes.

Slåttekarene gikk etter hverandre i «skårgang» og slo passende arealer.

To karer som jeg ble imponert over i Bødalen var Lars Larsen (Bergli) og Johan Foss (Auke). Når de slo lå gresset så jevnt at en skulle tru at det var lagt der for hånd. De begynte ofte før kl. 05.00 om morgenen og slo i dogget. Høyet var mer medgjørlig da.

Etter karene kom ei eller flere jenter («rakstedeier») og breide gresset fra skåren tynt utover marka, slik at sola fikk bedre tak for tørk. Midt på dagen ble høyet «kådd», dvs. snudd. Om kvelden ble høyet satt i «säter» (små hauger) for å hindre at det ble fuktig om natten. Neste morgen når dogget var gått, ble sätene revet, høyet ble kådd på ny utover dagen og satt i säter igjen om kvelden. Slik holdt en på til høyet var tørt nok til å ha hus. Når ståltråden kom på markedet var sätene tid mer eller mindre over, da ble høyet hesjet. I godt vær var høyet tørt på 2-3 dager. Ved uvær ble sätene ikke revet før regnet hadde gitt seg og marka var tørket opp. Innkjøringen av høyet foregikk ved at en lempet høyet på en slede som man kjørte til løa. Senere kom

høyvogna, og da ble lassene betraktelig større og arbeidet gikk fortere unna. Var det slått i utmarka ble høyet hentet med slede på vinterføre, og ofte måtte hesten da gå med truger. Høyet ble lesset på sleden, hjulingstangen satt på og omlagene festet. Var det kaldt, grov kusken seg ned i høyet, smattet på hesten og kursen ble satt hjem. Høy fra utslåtten hadde en egen lukt bl.a på grunn av spesielle krydderstoffer, og dyra likte godt slikt for. På noen gårder brukte en å gi dyra dette høyet på juleaften.

Gjeting

Gjeterens jobb var å holde rovdyr unna husdyra og få bølingen hjem til kvelds. Gjeteren fulgte dyra hver dag gjennom hele sommeren. Foruten storfe var det før i tiden med både sauer og geiter som man måtte passe på. Gjeterne var unge av år, og mange var med fra 7-8 års alderen.

Det kunne være en vanskelig jobb å holde dyrene samlet om dagen, spesielt dersom det kom dyr fra de andre gårdene. Da kunne det ofte bli slåsskamp. Gjeteren måtte også hjelpe budeia med og holde fjøset reint, og ellers være med budeia på annet forefallende arbeid.

I eldre tider var det lite med både klær og sko. Tresko var vanlig, og en kan skjønne det var vanskelig å gå med tresko i myrer og steinet mark. Utpå sensommeren med regn, tåke og vind kunne gjetingen være en sur jobb. Gjeteren hadde med seg mat for hele dagen. Det kunne være graut og melk eller brødmatt, ofte steinharde brød som man måtte bløyte opp i melk eller vann før man kunne innta det som et måltid. Grauten og melka bar han i en liten trekagge på ryggen, og dette ble ristet sammen hele dagen, så det var nok et lite delikat måltid som ble inntatt på ei tue i sol eller under ei gammel kvistgran i uvær.

I fine soldager med snille dyr hadde gjeteren gode dager. Gjeteren gikk alltid med kniv, og dagene ble ofte tilbrakt med spikking av barkbåter, kjepper og navnfliiser. Mange skrev den rene skjønnskriften med kniv, og flisene ble satt fast i barken på store trær.

Da rovdyrplagen ble mindre, ble det slutt med gjeting.

Klesvask

Klesvaska på en gård tok ofte en hel dag for flere av gårdsfolka, dette var kvinnes jobb. Det vanlige i denne tiden var og koke lut av

bjørkeaske, men en fikk også kjøpt lutepulver på butikken. Lutepulveret var sterkt, så det rakk til flere klesvasker. Det ble også laget såpe på gårdene. Klærne ble kokt i en stor kjele på ovn med kokeringer. Ikke alle hadde vaskebrett, og da måtte klærne bankes på en stein ved bekken med banketre. Klærne ble ofte hengt til tork over store steiner eller på skigarden.

Ysting av kvitost

Søt skummet melk ble varmet opp til ca. + 35 gr. C og tilsatt osteløype. Til 50-60 liter melk ble det brukt en spiseskje osteløype. Etter at løypen var tilsatt, måtte melken røres godt om i kjelen for så å stå stille til melka hadde ostet seg. Da ble det rørt en gang til, og så ventet en til det kom opp litt myse. Igjen måtte kjelen stå i ro en liten stund. Så tok en ei tvare, og rørte godt omkring i hele kjelen. Etter noen minutter i ro, sank ostemassen til bunnen av kjelen. Nå samlet en ostemassen med hendene til en stor klump i kjelen. Ostemassen ble deretter lagt over i ystingsbaljen med et kled inni.

Nå begynte utpressingen av mysa. Osten i kledet ble klemt og snudd flere ganger i baljen, for det var viktig å få ut all mysa. Den ble tatt vare på og tilbakeført til kjelen. Etter ca. en time ble osten snudd i baljen igjen for at den skulle bli glatt og flat på begge sider. Om kvelden ble den lagt på hylla i melkebua. Hver dag ble osten snudd for at den skulle beholde fasongen. Av ca. 60 liter melk fikk en ca. 3 kg. kvitost.

Når kvitosten ble laget om morgenen, hendte det at en tok litt ost sammen med sukker og søt melk og spiste. Dette ble kalt «ystingsvoll».

Ost som ble ystet av useparert melk fikk en gul fin farge og smakte omtrent som goudaost.

Koking av brunost

Myse etter ysting av kvitost ble brukt til å koke brunost (prim). Dette tok flere timer. Jo raskere kjelen kokte, jo kortere tid tok det å få prim. Hadde budeia tid, var det en fordel å røre i mysa til den kokte opp. Unnløt en å røre i kjelen, hendte det at mysa «brast» på nytt, og da ble det noen små osteklumper i mysa som ble kalt «dravle».

Etter som mysa kokte utover dagen forandret den farge, den ble brunaktig og det tok til å smake prim. Når mysa tyknet, tok en primstaven og begynte å røre i kjelen. Dette

var for å hindre at primen brente seg fast i bunnen. En kunne tilsette litt smør, for da ble innholdet ikke så tørt. Merket på at primen var ferdig, var at en tok primstaven og presset mot bunnen av kjelen og inn mot midten. Så en da bunnen i kjelen uten at primen fløt sammen igjen, var primen ferdigkokt.

Kjelen ble da løftet av ovnen, og båret til bekken eller en brønn for avkjøling. Mens kjelen stod i vannet, måtte en røre i primet hele tiden til primet ble kaldt nok til å has i «yustingstokken» (en firkantet treform, ofte med utskjæringer slik at osten fikk mønster). Dersom en ikke rørte godt nok i primet, kunne melkesukkeret krystallisere seg, og da ble primet kornet. I yustingstokken la en først et reint klede som var oppvridd i kaldt vann før en kunne ha i primet. Det måtte klemmes lett i formen slik at den ble helt fylt, og osten fikk skarpe kanter og hjørner og slik at mønstret kom klart frem. Om kvelden ble primosten snudd og dunket godt ned i formen igjen før den ble plassert i melkebua. Neste dag tok en primosten opp av formen, en tok av klede, og med en kniv dyppet i kaldt vann, ble overflatene glattet til. Osten ble lagt på hylla i melkebua og snudd hver dag for å beholde fasongen. Av 50-60 liter melk fikk en ca. 3 kg. brunost.

Av mysa, fra den før nevnte useparerte «gulosten», ble det kokt «godprim». Denne var tilsatt fløte, sukker, smør og sirup. Denne osten ble satt på bordet når det kom gjester til gårds.

Ysting av gammelost

Gammelost ble laget av sur skummet melk. Melka ble varmet opp nesten til kokepunktet. Ostestoffet fløt da opp og det ble tatt av med ei øse eller hullsleiv og lagt opp i et klede i ei ystingsbalje. Kledet ble formet som en pose, knyttet sammen og lagt tilbake i kjelen hvor osten ble kokt i myse ca. 3 timer. Osten ble så tatt ut av posen og lagt i ostebaljen hvor den lå til neste dag. Den ble så oppbevart ca ei uke i spiskammeret før den ble lagt i ostekassa i kjelleren eller et annet kjølig sted til modning, gjerne sammen med kvitosten.

Etter ei ukes tid hadde det dannet seg et lyst fuktig lag rundt osten. Da kunne en være sikker på at modningen var i full gang. Etter seks uker var gammelosten ferdig. Den skulle da være brun utenpå og inni, gjerne med litt grønnfarge i midten.

Pultost

Sur skummet melk ble varmet opp til kokepunktet. Ostestoffet ble samlet opp med ei hullsleiv og hatt opp i et klede. Kledet med innhold ble hengt opp slik at mysa rant av. Ostestoffet ble klemt godt mellom hendene og etterpå fylt opp i en bolle. Den ble godt innpakket og satt på et lunt sted til modning. Hver dag måtte en røre i osten. Ble den litt blank og seig, måtte den arbeides godt sammen med litt salt. Pultosten ble brukt til pålegg på smørbrød eller flatbrød med smør ved siden av poteter.

Saupost

Av saupet etter kinning ble det ofte laget saupost. Saupet ble varmet opp til kokepunktet. Ostestoffet ble øst opp i et klede og hengt opp slik at mysa fikk renne av. Etterpå ble osten saltet og tilsatt litt karve.

Vassgraut

Vann ble kokt opp, tilsatt salt og byggmjøl. Dette ble kokt noen minutter under god omrøring. Grauten ble stampet til den var klumpfri. Vassgraut sammen med søt eller sur melk ble spist som dugurds- eller kveldsmat om sommeren.

Kinning av smør

Kinne-kaggen ble vasket i kokende vann. Deretter ble litt kaldt vann slått opp i kaggen og krossen ble sveivet rundt noen ganger. Dette ble gjort for at rømmen ikke skulle feste seg til krossen og kaggen. Den ble så fylt med rømme og sveivingen begynte. Rømmen ble etter hvert tykkere og tykkere og til slutt «brast» den og ble til smør. Krossen måtte så sveives noen ganger fram og tilbake slik at smøret samlet seg. Det ble tatt opp i traus hadde fått samme behandling som kinne-kaggen med varmt og kaldt vann. Smøret ble bearbeidet godt med hendene slik at saupet ble klemt ut. Det neste var å gå til bekken, der smøret ble vasket i det kalde vannet til det ble helt klart. Salt ble tilsatt, ca 35 gram pr. kg. Saltet ble også godt arbeidet inn i smøret. Til slutt ble det lagt ned i en briskekokt trebutt (smørbal) og satt i melkebua.

SVein E. MAJERBERGET.

OLDTIDSMARSJEN 2009

Søndag 20. september gikk Oldtidsmarsjen for 21. gang. Et syttitall spreke turgåere tok seg til mål i Slemmestad. Ertesuppe «a la Frøydis» på Mellom-Bø ble kjempepopulær som alltid. Det hadde vært hyggelig om enda flere hadde benyttet anledningen til å delta både i markvandringene og i Oldtidsmarsjen.

OPPGAVER I ÅRETS NATURSTI:

Spørsmål 1:

Når ble merverdiavgiften innført i Norge?

1: 1974 x: 1966 2: 1970

Spørsmål 2:

Hvilket år ble rasjonering på bil opphevet?

1: 1960 x: 1954 2: 1963

Spørsmål 3:

Når ble Elopak etablert på Spikkestad?

1: 1953 x: 1957 2: 1961

Spørsmål 4:

I Hallenskog Landhandleri kostet i 1955 ett kilo kaffe?

1: kr 14,80 x: kr 6,30 2: kr 10,50

Spørsmål 5:

Når ble jernbanen fra Christiania til Drammen via Røyken åpnet?

1: 1872 x: 1884 2: 1896

Spørsmål 6:

Fra 1939 til 1952 var det stor prisstigning på byggematerialer.

Hva var stigningen for linolje (maling)?

1: 160% x: 240% 2: 320%

Spørsmål 7:

Hva het kongen (svensk/norske) da jernbanen ble åpnet mellom Christiania og Drammen? Monogrammet stå i fjellet på Røyken stasjon.

1: Carl 6. x: Carl 15. 2: Gustav 3.

Spørsmål 8:

Hvilken av Røykens øyer i Oslofjorden ligger lengst sør?

1: Torvøya x: Hjelp 2: Gråøya

Spørsmål 9:

Hvilken av de tre høyeste åsene i Røyken er lavest?

1: Haukeliåsen

x: Svartvannsåsen

2: Villingstadåsen

Spørsmål 10:

Hvor lang er Røykens kystlinje mot Oslofjorden?

1: 11,2 km x: 14,4 km 2: 8,3 km

Spørsmål 11:

Mye av Røyken fikk elektrisitet rundt 1920.

Når fikk de siste elektrisitet?

Vinneren av naturstien, Jorunn Berg, tar seg tid til å smake på Frøydis' ertesuppe sammen med bl.a. Terje Martinsen.

1: ca 1935 x: ca 1950 2: ca 1960

Spørsmål 12:

Folketallet i Røyken er i dag ca 18 000, hva var det i 1990?

1: ca. 14 400 x: ca. 13 400 2: ca. 15 400

2 1 X 1 1 2 X 1 X 1 X 1

Resultater av naturstien Oldtidsmarsjen 2009

1.	Jorunn Berg	10 rette
2.	Birgitta Jensen	9 rette
3.	Knut Jensen *)	8 rette
4.	Berit Svens	8 rette
	Iren M. Andresen	8 rette
	Terje Martinsen	8 rette
	Audun Breilid	8 rette
	Martin Aasgaard	8 rette
	Flemming Sveen	8 rette
10.	Tone Marie Kaasin	7 rette
11.	Berit Fønstelien	6 rette
	Mariann F. Holmquist	6 rette
	Astrid Høisæter	6 rette
	Mona M. Lapstun	6 rette
	Tina Mjelde	6 rette
	Magne Nilsen	6 rette
17.	Halvard Berg	5 rette
	Vigdis Berge	5 rette
	Svein Desserud	5 rette
	Solveig M. Gjørven	5 rette
	Eli Haugland	5 rette
	Ragnhild Hovind	5 rette
	Idun Mussche Johansen	5 rette
	Harald Søvold Kjos	5 rette
	Jan Klopbakken	5 rette
	Harald Melvold	5 rette
	Jorunn Myking	5 rette
	Per Ove Nordli	5 rette
	Torkjell Sanden	5 rette
	Reidun Winnje	5 rette

45 leverte svar

*) Det ble delt ut 3 premier. For å skille de med 8 riktige måtte man tippe antall erter i et glass.

Røyken Ungdomslag

I boka «Røyken. Bygda og menneskene 1840-1940», har Terje Martinsen gitt en god beskrivelse av Røyken Ungdomslag og dets virke. Derfor vil vi her innledningsvis bare gi et lite sammendrag.

Røkens Ungdomslag /RUL) stiftet i 1905 etter initiativ av sogneprest Olaf Holm. Avviklet i 1908

Reorganisert 21/11 1926 som «Kirkebygdens Ungdomslag», men tok senere tilbake navnet Røyken Ungdomslag (bygdenavnet var i mellomtiden endret fra Røken til Røyken)

Avviklet 9/2 1962 (siste innføring i referatboka, men avvikling er ikke nevnt.)

Virksomheten lå nede i slutten av krigsårene. Referatboka har ingen innføringer mellom styremøtene 12. mars 1943 og 15. mai 1945.

Innledningsvis deltok ungdom fra hele bygda. Men etter reorganiseringen i 1926 var det nok i hovedsak ungdom i området fra og med Bitihagan til og med Sagfoss som utgjorde medlemmene.

I denne utgaven av Bygdemagasinet velger vi en litt annen innfallsvinkel enn i bygdeboka. Vi gir noen smakebiter fra referatbøkene for tiden fra mars 1940 frem til februar 1962 samt noen utdrag og sammendrag.

Men først litt om innholdet i selve lagsmøtene. Man startet alltid med allsang, videre

folkeviser og leiker samt konkurranser. Deretter var det gjerne opplesing fra den populære håndskrevne lagsavisa «Lerka», eventuelt foredrag, bespisning og dans til lagets sveivegrammofon og senere platespiller. Til avslutning ble det alltid dannet broderkjede og sunget. Det var stort sett to lagsmøter i måneden, unntatt i sommertiden. Omkring 25-30 medlemmer møtte. Flinke til å passe fremmøtetiden var de ikke. Det var ikke uvanlig med en halvtime eller opptil en times forsinkelse. Årskontingenten var 5 kroner (i 1960). Eller som en av lagsmedlemmene uttrykte det: Det tilsvarer to kinobilletter og en kroneis. I lagsmøtene var det ikke tillatt med alkoholdige drikker. Men på festene ser det noe annerledes ut – om en skal tro referatene.

I tillegg til selve lagsmøtene ble det avviklet leikarringkurs, fester, skirenn og turer. Laget sto også for de populære «Røyken revyene». På festene ble alle nykonfirmerte i området spesielt invitert.

Den siste festen laget arrangerte før krigen kom til Norge var 30. mars 1940. Den var til inntekt for krigslidende i Finland og ble holdt på Høyenhall i samarbeid med mannskoret. Vi siterer fra referatboken:

Referat fra Finnlandsfesten 30/3 – 40

Festen skulle begynne klokken ½ 8. Klokken 7 var det allerede kommet mange. Det var kommet inn mange pene gjenstander som skulle loddas ut og loddasalget gikk radig. Klokken var godt og vel 8 så ble det foredrag. Det var meget godt og jeg tør trygt si at alle ble revet med. Etterpå var det skuespill i en akt. Det gikk visst bedre enn ventet. Deretter ble det servert kaffe og smørbrød. De som sto for det hadde nok å gjøre for det var innpå 400 mennesker. Da de hadde spist ble det film, den var kort, men god. Så var det anledning til å ta noen lodd igjen. Plutselig ble lyset slukket og vi trodde vi skulle få se en ny film. Men den samme kom igjen. Det var noen kjerringer som hadde sittet inne i salongen så de hadde ikke fått sett den. For tenk, det var ingen som hadde vært så hensynfulle og sagt fra til dem at det skulle være film. Derfor ble den kjørt om igjen. Ingen sak når en kan gjøre sann. Så ble benkene ryddet bort og ungdommen fikk svinge seg. Det var forresten anledning for de eldre også for springdans, reilender og vals gikk igjen. Klokken tolv var det trekning. Etterpå var det atter dans. Klokken to minutter over ett kom vaktmesteren fly-

Stifteren av Røyken Ungdomslag, sogneprest Olaf Holm

endes og sa at vi hadde versågod å slutte med en gang. Så var det slutt på morroa. Poveruden dro opp til den siste, mens vaktmesteren sto ved siden av og skalv i bukka for at han skulle ta enda en. Han trakk et lettelsens sukk da han så Poveruden pakket ned spillet. Så var det ned i kjelleren og stå i kø for å få klærne sine og komme hjem.

Overskuddet ble på innpå 700 kroner. Men vi skal sende 700, for ungdomslaget og mannskoret skal legge til resten. De to foreningene holdt festen sammen.

Ungdomslaget hadde tre turer til Blåfjell turisthytte i 1940. Og for å si som sant var: Turene var ikke alltid vellykkede. Søndag 7. april hadde man et svare strev med å få tak i nøkkelen til hytta. Men i løpet av dagen fant omkring 20 stykker fram til Blåfjellhytta. Ifølge referatet fra turen 11. august ble denne enda dårligere. Fem personer satt i hytta og ventet på kaffekokerne til langt ut på dagen før de bestemte seg for å gå hjem igjen. Og på hjemveien møtte de folkene med kaffen. Og formannen, nei, han viste seg ikke den dagen - - Men skirennet søndag 10. mars ser ut til å ha vært en fulltreffer, i hvert fall sett med røykenøyne. Røyken sikret seg nemlig vandrepokalen til odel og eie. Vi velger å gjengi i litt forkortet form fra referatboka som er ganske fyldig:

Referat fra skirennet 11/3 1940

I år skulle skirennet holdes på Blåfjell av Heggedal Ungdomslag. Langrennet skulle gå klokka 11. Vi tok 10.30 toget fra stasjonen og var forberedt på ikke å få se starten. Men da vi kom opp var det visst ingen som hadde tenkt å gå no langrenn enda. Deltagerne fra Nærnes var også kommet. Vi dro bort i skibakken, derfra kunne man se starten på langrennet. Snart (hvis man kan regne godt og vel en time for snart da), fikk vi se det kom noen med hvite møkkete nummer på seg. Men de tok det med ro så vi forsto at de ikke hadde tenkt å starte enda. Vel, vi sto da der og hoppet for å holde varmen og myste mot solen. Det var et strålende vær. Endelig kom førstemann. Han langet ut oppover en svær bakke. De hadde lagt løypa så det var en bratt bakke til å begynne med. - - -

Snart var sistemann gått og vi gikk nedover mot mål for å se innspurten. - - - Førstemann over målstreken var en Heggedalsgutt - - - Røykengutta lot vente på seg. Men da de først kom så kom de slag i slag. Alle kom inn på nogenlunde god tid, så nær som to. Og det var to herfra. De hadde gått feil og tatt en tur nedom Hallenskog først. De kom da vi

var samlet i hytta til kaffe og mat. De ble gratulert med tilbakekomsten - - -

Kaffen og maten ble dyttet ned for vi sto som sild i ei tønne. Deretter var det atter å gå bort i bakken for det skulle være utforrenn - - - Ingen jenter herfra startet. Det var dårlig. Førstemann kom hel-skinnet ned - - - men mange falt både en og to ganger. Og atter andre rullet hele bakken ned. Og så var det hopprenn. Vi var spente på hva det kom til å resultere i, for det gikk jo skitt i langrennet. Flere av våre beste hoppere falt. Men de som sto hoppet til gjengjeld bedre enn ventet så vi klarte oss likevel. - - - På hytta var det nok en gang mat, resultatet fra rennene, musikk og dans. Også denne gang sto vi som sild i ei tønne. Klokka 8 var det premieutdeling. Røyken gikk tross alt av med seieren og Knut Lappegård gikk frem og hentet pokalen. Da var det slik heing at en skulle tro taket hadde lettet seg.

De fleste fra Røyken reiste hjem med 10-toget. Men det var dans til klokken 11 - da var det slutt, selv om de siste røykenbøringer først kom hjem med 1-toget - - etter et meget vellykket skirenn.

(Knut Lappegård var formann i RUL på dette tidspunkt.)

I krigsårene var aktivitetene noe mindre. I året 1942 f.eks. ble det bare avvirket 6 lagsmøter og en skitur. Men så var det jo også møteforbud. Og de populære festene var en saga blott.

Men så snart krigen var slutt ble det raskt liv i laget. Allerede 15. mai 1945 ble det holdt styremøte innkalt av en tidligere formann i laget, Per Ølstad.

På møtelista sto: Fest på Høyenhall den 17. Og fest ble det, lokalet ble overfylt, og røykenbøringene kunne igjen trå dansen uten frykt for « politi og straff », som det heter i referatet. Men det heter også at talen for dagen nok ville gått noen tidligere medlemmer kalt ned over ryggen om de bare ikke hadde sittet bak murene - - - Antall medlemmer i 1954 var 119 - - -

St. Hansaften dette året ble feiret med båtturn på Oslofjorden. Det heter at to kommunebiler måtte kjøre to vendinger til Åros brygge hvor fjordbåten la til.

Lagsmøtene i Røyken Ungdomslag fortsatte med vekslende tilslutning i årene som fulgte. Referatene har ikke særlig nytt å by på. Men gjettekonkurranser som gikk over noe tid og med premiering ser ut til å ha slått an. Juletræfester på Høyenhall hørte også med. Vi tar en titt på juletræfesten 6. januar 1954.

Juletefesten 6. januar 1954

Juletefesten som ble arrangert den 6. januar var vel den beste vi har hatt på mange år. Nestformannen ønsket velkommen, så begynte vi med gang rundt juletreet. Deretter underholdt «Bygdeklang» med sang. Pastor Dittmann ga så noen manende ord til forsamlingen. Etter bevertningen var det opptreden av den kjente Tore Pedersen. Så fulgte atter gang rundt juletreet med etterfølgende marsj og to ringleiker. Deretter sa Hans Oddevald noen ord og «Bygdeklang» fulgte opp med noen kvikke sanger. Formannen takket så de som hadde underholdt, han ga også ungdommen noen manende ord. Tilslutt satte Aslaug Nordbye seg atter ved pianoet og spilte lett dansemusikk til kl. 12.00. Formannen takket da for fremmøtet, broderkjeden ble dannet, og vi sang «Ja vi elsker».

Nestformannen

- - - og nestformann på dette tidspunkt var Bjarne Dagsleth - - -

På senhøsten 1954 ser det ut til at den gamle sveivegrammofonen har fått avløsning. I alle fall er det kjøpt en ny grammofon og noen plater til en samlet pris av vel 400 kroner. Og Bjarne Dagsleth påtok seg å oppbevare den mellom møtene. Forøvrig stilte Hans Bølskog hyppig opp med trekkspillet og sørget for dansemusikk på lagsmøtene.

Om høstfesten dette året heter det at det deltok ca. 150 personer, herav ca. 100 fra RUL og resten fra Lier og Sylling Ungdomslag som var spesielt innbudt. Første servering besto av smørbrød, kaker og kaffe, og klokka 1.30 ble det servert ertesuppe og rundstykker. «Røykengutta» spilte til dans og lagets egen teatergruppe fremførte et par sketsjer som slo svært godt an. Først klokka 3.00 på natta var det slutt. «En enestående fest», heter det i referatboka.

Hopprennet i Granabakken 3. april 1955 hadde ca. 70 deltakere med Odd Høvik og Anton Henriksen som dommere. Svein Høvik tok førstepremien.

Vi gjør et sprang frem til 1956. Da var det 30 år siden Røyken Ungdomslag ble stiftet på nytt. Og det lot man ikke gå upåaktet hen. Den 24. november dette året – nesten på 30-års dagen – ble jubileet markert med en stilig fest i bygdas storstue, Høyenhall. Referatet fra denne festen forteller mye om hvilke personer som var aktive i lokalsamfunnet for drøye 50 år siden. Derfor velger vi å gjengi det i sin helhet.

30års jubileumsfesten 24/11 1956

Ca. 150 stkr. Hadde funnet veien til Høyenhall på Røyken Ungdomslags 30-års jubileumsfest som skulle begynt kl. 19.30, men litt forsinkelse blir det bestandig, så klokken ble ca. 20.45 før formannen kunne ønske alle deltakerne velkommen til et flott festbord, som festkomiteen skal ha all ære for. Det ble servert svinesteik og til dessert is og kaffe. Ved middagsbordet hygga både eldre og yngre medlemmer seg med deilig mat og sanger og vi fikk høre mange gode taler. Og ikke å forglemme den gode prologen som Magnhild Vatnan hadde laget og som ble lest opp av Evelyn Dagsleth. Disse holdt tale: Tore Wiiger, Bjarne Dagsleth, Thorleif Wattum, Hermod Skryseth, Harald Hildeskår, Knut Lappegård og Bergliot Brekke, mens Erling Olsen og Gunvor Auvi holdt tale henholdsvis for damene og herrene. Tore Pedersen var en god tostmester. Klokken var ca. 23.45 da deltakerne gikk fra bordet, sikkert gode og mette.

Salen ble så ryddet og det ble satt inn småbord. Nå ble det danset og leiket hele natten, bare avbrutt av nattmaten og utdeling av diplomer til de medlemmene som hadde utført et godt arbeide for laget. Disse fikk diplomer: Magnhild Watnan, Herbrand Guttormsplass, Einar Ølstad, Gunvor Auvi, Solveig Bjørnstad, Harald Hildeskår, Bjarne Dagsleth, Hermod Skryseth, Knut Lappegård, Per Ølstad, Kristian Jakslund og Ingebjørg Magnussen.

Men denne festen måtte jo også slutte, og de fleste forlot Høyenhall i god stemning og med mange gode minner etter en alle tiders fest. «Røyken Gutta» spilte til klokka 4.00.

Ungdomslaget hadde gjennom en del år satt av penger til et badstuefond uten at det ble noen bygging av badstue. I styremøte 18/9 -59 dukker det opp et brev fra Røyken Idrettsforening hvor de ber om å få disponere pengene i fondet fordi de har planer om å bygge klubbhus. På visse betingelser, bla. at det innredes dusj, svarer styret Ja til forespørselen. Videre besluttet man å bistå idrettslaget med dugnadsinnsats. (Men stort sett var det jo de samme personene som gikk igjen i de to foreningene.)

Så sent som i 1960 var den gamle platespilleren fortsatt i bruk. For i et lagsmøtereferat fra dette året heter det: « - - - så danset vi til platespillerens skurrende jamring.»

Som nevnt tidligere arrangerte Ungdomslaget noen fester hvert år. På slutten av 1950-tallet var det vanlig med 10 kroner i inngangspenger for herrer og 5 kroner for damer. Men damene måtte da ta med et fat smørbrød.

I februar 1961 hadde man bestemt seg for å lage en alle tiders fest på Høynehall. Selveste «Da Ca Po» var engasjert for å spille opp til dans. Men, dessverre – bare ca. 50 personer møtte opp. Bare et iherdig loddsalg sørget for at underskuddet ikke ble mer enn ca. 75 kroner.

Også ved 35-års jubileumet 25/11 -61 var det Da Ca Po som spilte opp til dans. 140 personer hadde denne gangen funnet veien til Høynehall. Ett av høydepunktene denne kvelden var Kjell Haugers revyviser om motorsykkelen til Bjarne Dagsleth fra den tid han var aktiv medlem av laget. - - - i følge medlemsboka hadde laget 12 betalende medlemmer i 1961 - - -

De to siste innføringer i referatboka gjelder årsmøte 31. januar 1962 og styremøte 9. februar 1962.

På årsmøte var det bare ca. 20 fremmøtte og Odd Arve Kristiansen ble valgt til formann. Og med grammmofonen ble det spilt opp til dans. Liv Johansen har skrevet under referatet som nest sekretær.

Styremøte 9. februar blir avvirket hos den nyvalgte formann. Hovedtemaet gjaldt økonomi. Regnskapet for 1957-58 var ikke blitt

Røyken, den _____ 19____
 Nr. 791
 Til R. V. L. Fjellhaugen
 fra
 Foreningen Høynehall

		Kr.	Øre
Leie av storsalen			
→ stuen			
→ storsalen og stuen			
→ storsalen, stuen og kjøkken			
→ salong			
→ hele første etasje <i>nybygget</i>		230	-
→ kino			
→ skytterbanen			
→ salen i annen etasje			
→			
→			
→			
<i>Tilf.</i>			5
<i>Blagn 46</i> <i>Arvid Solberg</i>			235
<i>Arvid Solberg</i>			
Betalt den 25/11/61 ✓			
<i>Kåre M. H. Eidsvik</i>			

Ja, slik var lokalleien for Høynehall i 1961

godkjent fordi det ikke fantes bilag. Og kassa-beholdningen pr. 31/12 -58 ble betraktet som negativ – eller ugyldig. Forøvrig ble det diskutert en tur til Blefjell og om hvordan møtene skulle legges opp fremover – og så var det slutt i Røyken Ungdomslags referatbok - - og medlemsboka forteller at bare 9 personer har betalt kontingent for 1962 - - -

Vi har tidligere i artikkelen nevnt den håndskrevne lagsavisa «Lerka». Denne inneholdt vitser og beskriver medlemmenes fremferd sett med et «skrått blikk». Den har nok i høy grad bidratt til å få opp humøret i lagsmøtene. I en senere utgave av Bygdemagasinet vil forsøke å ta med noen utvalgte klipp fra denne lagsavisa.

OLE SØNJU

Redaktørens anm:

De forskjellige referatene er gjengitte uten korrektur.

Hans Bølskog kan fortelle at «Røykengutta» besto av Reidar Berger, Kåre Ringnes, Per Hansen og han selv.

Røyken Ungdomslags fane. Denne er nå i Røyken historielags eie på Kornmagasinet.

Bjarne Dagsleth forteller at fanen ble til etter et samarbeid mellom Jens Dagsleth som dreiet treverket, Kåre Novum som tegnet og malte bildet, og Ingebjørg Kristiansen som broderte.

En tekst på fanens bakside er skrevet av Magnhild Vatnan:

Er målet stort og tungt og nå, så husk vi skal jo sammen stå.

En ungdom vilje – sterk og god kan nå hvert mål den setter.

Skoleklasse fra ca 1925

rekke fra venstre: Ingrid Andersen, Aslaug Wennerstrand, Gerda Berg, Ingrid Svendsen, lærer Frogndal, Tordis Auke, Jenny Sandvold, Ragnhild Nilsen, Edel Larsen.

rekke fra venstre: Torstein Karlsen, (Ashjørn?), Arthur Mathiassen, (Bauer?), Tormod Nilsen, Reidar Røkeberg.

rekke fra venstre: Torleif Karlsen, Tor Johansen, (?), Åge Arntsen. Foto fra Anne Kirsti Andresen.

«Gutten i Røyken»

Mange av våre eldre lesere minnes sikkert Røyken-revyene som ble fremført på Høyenhall på siste halvdel av 1940-tallet og utover på 50-tallet. Det var Røyken Ungdomslag som tok initiativet til revyene som ble mektig populære. Her var det mange av bygdas innbyggere som «fikk sitt pass påskrevet», som det heter.

Vi vil gjengi en av revyvisene. Den handler om lensmann Yli. Men først nevner vi at Olaf H. Yli var lensmann i Røyken i årene 1945 til 1969. Han bosatte seg på Klokkerjordet (nå Klokkergårdsveien) sammen med sin familie.

I
*Hvem gjør nå Røykens navn vide kjent,
hvem gjør at bygdas navn ofte blir sendt
rundt om til alle aviser i landet
og ofte i dagsnytt seg også lar blande*
Refr.: *Lensmann, lensmann Yli,
det er vel noe til kar*

II
*Hvem ordnet opp med siste drosjeran.
Hvem er vel lur og smart som bare fan
ingen andre kunne vel sett sporet i sjø'n
over til Nesodden og derfra til Høn*
Refr.: *Lensmann, lensmann Yli - - - -*

III
*Hvis du en dag er inn på Hvals kafe
treffer på sorte Anders, spør han om det
hvem tok øllet ifra deres tørst
da snur han på skråa og peker mot øst*
Refr.: *Lensmann, lensmann Yli - - - -*

IV
*Hvem ga Kåre Magnusen så god attest
lenge etter at han var kommet fra arrest
Hvem var det som sa at han hadde startet helt på ny
Sluttet helt med innbrudd, hadde slått seg på å sy*
Refr.: *Lensmann, lensmann Yli - - - -*

V
*Hvem kan legge ned forbud mot nyttårsball
Hvem kan holde orden oppå Høyenhall
Hvem kan skremme heggedøler så de ikke slåss
og gutta ifra Bødalen til ikke å jule oss*
Refr.: *Lensmann, lensmann Yli - - - -*

VI
*Hvem i Norge ligner mest på Sherlock Holmes
inspektør Charter og mister Cox
Fantomet og Tarzan tar vi med i samme føyken
og hvem har skapt ordtaket «Gutten i Røyken»*
Refr.: *Lensmann, lensmann Yli - - - -*

Molerstein fra Nærnes

I bygdemagasin nr. 41 av mai 2002 skrev Ole Sønju en artikkel om fabrikkasjon av molerstein ved «AS Norsk Molerstens Fabriker» i Nærnes. Bedriften var nok bedre kjent som «Nærnes Teglverk».

Fra Kåre Selvik har vi mottatt et fotografi av et produkt fra denne fabrikk, som visst nok ikke ga det helt store over-skuddet.

Røyken historielag

Postboks 1, 3431 Spikkestad

Hjemmeside: www.historielaget.no

post@historielaget.no

OBS!

Killingstads gamle Røykenbok

fra 1928 er fortsatt til salgs

til medlemmer for

kr. 100,-

Vi gjør oppmerksom på at boka dekker helt andre emner

enn hva de nye bygdebøkene omhandler

og er derfor fortsatt interessant lesning